Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N. J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250
(212) 227-5251

РІК LXXXIV. Ч. 135. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 14-го ЧЕРВНЯ 1977 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 14, 1977 No. 135. VOL. LXXXIV.

З'ЇЗД СЕНЬЙОРІВ УНС СТВОРИВ ТРИВАЛЕ ОБ'ЄДНАННЯ СЕНЬЙОРІВ ТА ОБРАВ ГОЛОВОЮ Д-РА В. САВЧАКА

Учасники З'їзду сеньйорів УНСоюзу на Союзівці.

Кергонксон, Союзівка. (Я. Падох). — Минулої п'ятниці, 3-го червня ц.р., тут закінчився третій з черги роковий з'їзд сеньйорів УНС, який тривав від понеділка, 30-го травня. З'їзд закінчився повним успіхом. На ньому виконали намічені завдання, зокрема створили тривалу організацію старших членів УНС під назвою Об'єднання Сеньйорів УНС, і схваливши для неї статут, обрали її перший провід.

У перших трьох дня, про які було вже звідомлення у цьому часописі, відбулася реєстрація учасників З'їзду, число яких доходило до двох сотень, привітальна вечеря, обрано комісії З'їзду й заслухано доповідь архітекта Івана Заяця з Ню Йорку про житлове будівництво, його призначення й вимоги для старших членів. У третьому дні відбулася прогулянка до Гантеру. Четвертого дня, 2-го червня, доповідав головний предсідник УНС Йосип Лисогір про старання у справі побудови дому для сеньйорів УНС на Союзівці й вигляди на успіх внесеного подання про федеральні фонди на будову одного дому на Союзівці, а другого в Клівленді. За словами доповідача, можна сподіватися поладнання подань на протязі найближчих шести тижнів, а якщо фонди будуть признані, доми стануть дійсністю на протязі одного-півтора року. Другу доповідь виголосив проф. д-р Роман Осінчук на тему „Проблеми старшого віку з медичного й соціологічного погляду". Приявні вислухали доповідь із зацікавленням й після неї взяли участь в оживленій дискусії. З черги д-р Ярослав Падох, при співучасти д-ра Володимира Савчака, представив приготований ним текст статуту окремої тривалої організації сеньйорів УНС, який підля дискусії приявні в основі схвалили, обравши тривалу Статутову комісію у такому складі: д-р Я. Падох, мгр Дора Рак, Микола Бігун, Емануїл Притула та Ольга Салук, яка має остаточно оформити статут для схвалення черговим З'їздом. Після вичерпання програми дня, увечері відбулася святочна прощальна вечеря-бенкет, що його відкрив інж. Степан Куропась, а після молитви, що її провів о. парох І. Шевчук, мгр Дора Рак перевела святочну програму, що проходила під кличем „Молодь Кергонксону в пошану українським ветеранам". Група п'яти внуків і внучок голови З'їзду інж. С. Куропася удекорували приявних 17-ох ветеранів українських визвольних змагань із їхнім дідусем на чолі відповідними відзнаками, а хор місцевої Школи Українознавства під проводом своєї учительки Олімпії Васьків та асисті Лідії Яців відспівав низку стрілецьких пісень, а всі приявні відспівали відзначеним ветеранам многоліттє. Відтак Теодор Сенчишин відіграв в'язанку народних пісень, а Йосип Білоус відрецитував вірш в супроводі фортепіяна Марії Бурбелли, яка з черги відіграла знову на фортепіяні „Сонце низенько" муз. Зарембн. М. Бурблелла була автором програми вечора, центром якого був знаменитий виступ відомого письменника-гумориста Івана Керницького-Ікера. Після закінчення програми відмічено роковини народження та одруження деяких приявних, а інж. С. Куропась своїм спонтанним гумором, що йому придбав назву українського Боба Говпа, забавляв приявних.

(Закінчення на ст. 3-ій)

Клівлендська Округа УНС матиме Організаційні Наради

У п'ятницю 17-го червня ц.р. о год. 6:30 вечора в залі СУМА (Школа св. Йосафата) при 5720 Стейт Ровд, Парма, відбудуться Організаційні Наради Клівлендської Округи, яка об'єднує двадцять Союзових Відділів з 3,400 членами.

Управа Окружного Комітиту, що її очолює голова інж. Іван Фур намітила багату програму нарад. Першою і важливою точкою нарад буде проведення аналізи з проробленої праці Відділів за перших п'ять місяців біжучого року. Відтак буде представлений плян праці на дальші місяці цього передконвенційного року, а головно буде багато часу присвячено організаційним справам. Звітуватиме голова Округи інж. Фур з відбутої третьої Конференції Голів Округ, яка відбулася на Союзівці в Кергонксоні, Н.Й., 21-го травня ц.р. Будуть заторкнені й інші справи поодиноких Відділів, будуть різні внески, а також багато уваги наради присвятять ювілейним святкуванням 75 річного ювілею 102-го Відділу Братства свв. Петра і Павла, який відбудеться восени. Слід згадати, що 102-ий Відділ Братства свв. Петра і Павла дав початок не лише союзовій праці, але й був промотором довгими роками суспільного громадського життя міста і околиці Клівленду.

До участи в нарадах запрошено всіх Відділових урядовців — голів, секретарів і касирів, а також і конвенційних делегатів. Приявними під час нарад будуть головні радні д-р Богдан Футей і проф. Тарас Шмагала та обласний організатор на західні стейти Богдан Дейчаківський.

На наради замовлено фотографа, щоб він зробив світлими союзовців Клівлендської Округи. Відтак ці знімки помістять в ювілейній книзі 102-го Відділу, тому Управа Окружного Комітету просить всіх Відділових урядовців обов'язково взяти участь у згаданих нарадах.

ПОНАД 300 ОСІБ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ В ЗУСТРІЧІ ВИПУСКНИКІВ ШКІЛ УКРАЇНОЗНАВСТВА НЮЙОРКСЬКОЇ МЕТРОПОЛІЇ

Ню Йорк, Н. Й. (Л. К.) — У суботу, 11-го травня ц. р., школа св. Юра привітала в своїх гостинних порогах біля 80 випускників шкіл українознавства нюйоркської метрополії, 28 учителів та понад 200 батьків і гостей — старшого і молодшого покоління, засвідчуючи цим підтримку і зрозуміння рідношкільної справи. Ініціятором цієї, досі небувалої, імпрези був д-р Роман Дражньовський, директор школи Т-ва „Самопоміч" та інспектор шкіл у Пассейку, Н. Дж., і в Нюарку-Ірвінгтоні, Н. Дж., а завершили це ділом Батьківські Комітети шкіл нюйоркської метрополії під головством Олександра Леськова.

Точно о год. 5-ій по полудні розпочалася офіційна частина програми, що нею проводив Северин Палидович. Привітавши приявних від імени Батьківського Комітету, запросив за президіяльний стіл священиків, промовців та представників поодиноких організацій і товариств: Василя Оріховського — обласного організатора УНСоюзу, Володимира Сохана — головного секретаря УНСоюзу, проф. Юрія Кисілевського — адміністративного директора Школи Українознавства в Нюарку-Ірвінгтоні, Н. Дж., пані Неонілю Сохан — директорку Школи Українознавства в Джерзі Сиіті, Н. Дж., проф. Степана Демчишина - секретаря Шкільної Ради при УККА, д-ра Романа Дражньовського — директора Школи Українознавства в Ню Йорку „Самопоміч", д-р Лесю Ткач — педагогічного керівника Школи Українознавства в Нюарку-Ірвінгтоні, Н. Дж., проф. Михайла Лисогора — колишнього директора Школи Українознавства „Самопоміч", інж. Є. Івашкова - голову Комітету Об'єднаних Українсько-Американських Організацій, о. д-ра Володимира Ґавліча — пароха церкви св. Юра, інж. Олександра Леськова — голову Батьківського Комітету, о. Івана Наконечного — пароха української православної церкви Св. Вознесіння у Мейплвуді, Н. Дж., проф. Павлину Андрієнко-Данчук — директора Школи Українознавства СУМА в Ню Йорку, о. Севастіяна Шевчука — катехита Школи Українознавства в Пассейку, Н. Дж., пані Стефанію Квасовську — директора Школи Українознавства в Пассейку, Н. Дж., проф. Олександра Кулинича — директора Школи Українознавства в Йонкерсі, Н. Й., монс. о. Василя Федиша — пароха української католицької церкви св. Михаїла в Йонкерсі, Н. Й., Степана Стецика — члена Управи Шкільної Ради при УККА, та о. Івана Сироту — душпастиря української католицької церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж. На залі, крім кореспондента зі „Свободи", були приявні п-ні Ольга Соневицька від журналу „Наш Світ" та д-р Роман Голіят — від часопису „Америка".

Опісля, на заклик Северина Палидовича почали входити на залю випускники 6-ох шкіл українознавства нюйоркської метрополії: школа Т-ва „Самопоміч", школа Осередку СУМА, дві школи при товариствах „Рідна Школа", а саме: Нюарку-Ірвінгтону, Н. Дж., та Джерзі Сиіті, Н. Дж., як теж школи в Йонкерсі, Н. Й., при церкві св. Михаїла та в Пассейку при Відділі УККА. Вхід цього великого гурту молодих людей — дівчат у довгих сукнях,

(Закінчення на ст. 4-ій)

В СУЧАСНИХ ОБСТАВИНАХ ТЕРОРУ І НИЩЕННЯ КУЛЬТУРИ ЄДИНИЙ РЯТУНОК ДЛЯ УКРАЇНИ — ЦЕ ВІДІЛЕННЯ — ЗАЯВЛЯЄ Л. АЛЄКСЄЄВА

В часі зустрічі з Алєксєєвою (зліва) головні урядники: С. Гавриш, Й. Лисогір, В. Сохан, Л. Алєксєєва, У. Дячук і ред. В. Левенець.

Джерзі Сиіті, Н. Дж. (Т. К-ець). — „Прояви найменшого опору в Україні подавллюються в жорстокий брутальний спосіб. З огляду на „незвичайно важкі" умови там, створення Київської групи сприяння виконанню Гельсінкської угоди — це акт великої мужности, — заявила 49-літня російська дисидентка Людмила Алєксєєва.

Про виникнення руху опору, створення Московської групи, аналогічній Київській, зустрічі з українськими дисидентами, переслідування віруючих, долю Української Католицької Церкви („Церква в катакомбах") — розповіла Людмила Алєксєєва, історик по фаху, довголітня діячка руху опору, під час відвідин Головної Канцелярії УНСоюзу і редакції „Свободи" в дні 8-го червня ц. р.

Людмила Алєксєєва, чільна діячка Московської групи, на протязі багатьох років утримувала тісні зв'язки з українськими дисидентами та їхніми родинами, збираючи матеріяли про них для „Хроніки поточних справ". Автор документу ч. 12 Московської групи, присвяченого створенню Київської групи, в якому були

(Закінчення на ст. 3-ій)

ЗСА ЗАКЛИКАЮТЬ МОСКВУ ДО ОБОПІЛЬНОГО 10- ВІДСОТКОВОГО ЗМЕНШЕННЯ В АТОМОВІЙ ЗБРОЇ

Вашінгтон. — Речники Конгресу в неділю, 12-го червня, повідомили, а Білий Дім підтвердив, що під час минуломісячних переговорів в Женеві між державним секретарем Сайрусом Венсом і совєтським міністром закордонних справ Андреєм Ґромиком в справі нового договору щодо обмеження стратегічної атомової зброї американська сторона запропонувала, щоб верхня межа нуклеарних ракет і літаків виносила 2,160 для обох держав, тобто, на 10 відсотків менше, ніж було тентативно встановлено колишнім президентом Джералдом Фордом і генеральним секретарем ЦК КПСС Леонідом Брежнєвим під час їхньої зустрічі у Владивостоці в 1974-го року. Білий Дім інформує, що в березні делегація ЗСА запропонувала 25-відсоткове зменшення у верхній межі, але після того як Москва відкинула цю пропозицію, то Вашінгтон вирішив запропонувати 10-відсоткове зменшення. Покищо совєтські власті не повідомили чи погоджуються на цю пропозицію.

Як відомо, в Женеві дійшло до частинного порозуміння щодо нового договору між ЗСА і СССР. Обидві сторони повідомили, що виготовили 3-частинний плян, а саме: підставою нового договору, який буде важливий до 1985-го року,

(Закінчення на ст. 4-ій)

ЗСА старатиметься здобути приятелів у сфері впливів СССР — заявляє президент Картер

Вашінгтон. — Промовляючи в суботу, 11-го червня, на конференції Асоціяції видавців журналів, президент Джіммі Картер заявив, що ЗСА ставитимуть Совєтському Союзові „агресивний виклик" щодо впливів у різних частинах світу і навіть старатимуться здобути приязнь держав, які тепер находяться у сфері впливів СССР. Президент підкреслив, що цей „виклик" проходитиме „мирним способом", але зазначив, що ЗСА хочуть встановити кращі, або навіть „нормальні відносини" з такими державами, як В'єтнам, Куба, Сомалія, Альжирія, Ірак і комуністичний Китай.

Президент Картер сказав, що поліпшення відносин із згаданими державами є конечним для ЗСА, як конечним є те, щоб СССР не здобував надмірних впливів у різних частинах світу.

У своїй промові, як теж у відповідях, які він давав видавцям американських журналів, Президент теж наголошував питання пошанування людських прав, заявляючи, що, на його думку, старання його уряду в тій ділянці мали великий успіх, бо допомогли скріпити зацікавлення підставовими людськими правами в усіх частинах світу.

Розалин Картер закінчила поїздку по країнах Південної Америки

Вашінгтон. — В неділю, 12-го червня, Розалин Картер, дружина президента Джіммі Картера, повернулася до столиці ЗСА, після 12-денної поїздки по країнах Південної Америки і Карабійського моря, під час якої відвідала Ямайку, Коста Ріку, Еквадор, Бразилію, Перу, Колюмбію і Венесуелю. На вашінгтонському летовищі її вітали президент Картер, їхня дочка Еймі, віцепрезидент Волтер Мондейл і його дружина, державний секретар Сайрус Венс, д-р Збігнєв Бжезінські, головний дорадник Білого Дому для справ безпеки країни, як теж ряд інших високих урядовців.

Президент Картер і сама Розалин Картер заявили під час короткої пресової конференції, що вважають поїздку п-і Картер дуже успішною, бо під час неї вона мала змогу пояснити лідерам відвіданих 7-ох країн деякі аспекти закордонної політики теперішнього уряду ЗСА, нав'язати ближчі особисті зв'язки з провідними політичними діячами тих держав, як теж запізнатися з проблемами тих країн. Свої спостереження п-і Картер в понеділок, 13-го червня, мала обговорити під час наради з Президентом і державним секретарем Венсом.

ВІДБУЛИСЯ ОСНОВУЮЧІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

Ню йорк. (М.С.). — У неділю, 12-го червня ц.р., тут в приміщенні дому СУА-УККА відбулись Основуючі Загальні Збори Українського Музею, що його відкрито заходом Союзу Українок Америки 3-го жовтня 1976 р.

У грудні того ж року Український Музей заінкорпоровано та виготовлено його статут. Згідно зі статутом членство Музею відкрито для загалу українського громадянства в наступних категоріях: звичайний член 25.00 дол., емерит 10.00 дол., студент 10.00 дол., родина (батьки і діти до 18-го р. життя) 50.00 дол. і спомагаючий член 100.00 річно. Предвиджено також добродіїв за вплатою 500.00

(Закінчення на ст. 3-ій)

Михайло Коцка згинув в невияснених обставинах

Елленвіл, Н. Й. — В п'ятницю, 10-го червня 1977 р. тут було знайдено тіло бл. п. Михайла Коцка, відомого в Ню Йорку суспільно-громадського діяча і члена багатьох Організацій Українського Визвольного Фронту, який загинув в невияснених обставинах. Місцеві поліційні чинники, зробивши обслідування тіла, роблять дальші дослідження, щоб виявити причину смерти Покійного. Тіло бл.п. М. Коцка спочиватиме в похоронному заведенні Петра Яреми на 7-ій вулиці в Ню Йорку, де в понеділок буде відправлена перша Панахида о год. 7.30 вечором. Похорон заповіджений на середу, 15-го червня.

В КИЄВІ ПРОЙШЛА ХВИЛЯ ОБШУКІВ І ДОПИТІВ. ЗВОРУШЛИВЕ ЗВЕРНЕННЯ РОСІЙСЬКИХ ДІЯЧІВ В СПРАВІ С. ШАБАТУРИ

Ню Йорк. (Пресова Служба ЗП УГВР). — Наспіли вістки, що в травні ц. р., органи КҐБ в Києві провели численні обшуки в українських і єврейських домах, головно серед технічної інтеліґенції — інженерів, конструкторів, економістів. Декого з них викликали до КҐБ на вул. Володимирській (Короленка) ч. 33. Шукали і допитували за самвидавними матеріялами та „протирадянською діяльністю", головго у зв'язку з Београдською конференцією в справі перевірки виконання Гельсінкських угод, яка починається 15 червня ц. р. Подібні обшуки та допити відбулися теж в балтійських містах. Становище є дуже напружене. Нові інтенсивні репресії і заходи КҐБ пояснюються намаганням режиму максимально невтралізувати акції, спрямовані на розкриття порушень урядом СРСР постанов Гельсінкських угод. Йдеться теж про максимальні заходи припинити появу самвидавної літератури. Тим не менше самвидав продовжує появлятися і продістається поза межі СРСР.

Серед останньо одержаних матеріялів є теж зворушливе звернення Тетяни Ходорович, Віктора Нєкіпєлова і Мальви Ланди в справі Стефанії Шабатури, яка тепер перебуває на засланні в Курганській області. (Впродовж п'ять років С. Шабатура була позбавлена волі в Мордовських таборах. Мальву Ланду засудили в грудні 1976 року на дворічне заслання за те, що вона начебто спричинила матеріяльні втрати державі у зв'язку з пожежою в її квартирі в Красногорську, яка між іншим, була пов'язана з провокацією КҐБ).

Нижче подаємо текст звернення М. Ланди, Т. Ходорович і В. Нєкіпєлова п. н. „Забороною писати і рисувати..." — Цю жінку звуть Стефанія Шабатура"

„Талановита художниця, патріот, представник сьогоднішньої демократичної української інтеліґенції, — вона була заарештована в січні 1972 року за любов до Батьківщини; за думку-мрію бачити Україну вільною, живучою за велінням національного духа; за вільне слово про цю любов і думку; за нарисовану в особистому листі смерічку, в якій особлива експертиза вбачала зашифрований тризуб — національний український символ.

Себто заарештована за все те, що у нашому „Союзі незломному свобідних республік" таврується „буржуазним націоналізмом" і „антирадянською пропаґандою та агітацією".

Стефанію Шабатуру кинули на п'ять років за колючку мордовського концтабору, у потворний світ примусової праці, нагінки наглядачів, понижуючих перевірок. Кинули у світ продуманих тортур глухої мовчанки. Кинули у світ карцерів з льодовими ліжками і голоду.

Найбільш болючою мукою для молодої художниці стала неможливість жити у своєму творчому труді.

„З забороною писати і рисувати..." — з таким розпорядженням, зробленим, як кажуть, власноручно Миколою Першим, був засланий 125 років тому назад в арештанські роти великий земляк Стефанії — Шевченко. Вони, сьогоднішні мучителі С. Шабатури, люблять наводити це як приклад жорстокости царських властей.

Але доля Тараса Шевченка чекає сьогодні кожного в'язня сумління радянських „виправно-трудових установ" — таборів і в'язниць. І для цього непотрібно взагалі „височайшої резолюції". Будь-який наглядач відбере у в'язня фарби, переломить пензель. Ні, ні Закон, ні Інструкція формально не забороняють йому мати при собі фарби, пензель, навіть кольорові олівці. Адже тоді, в Оренбурзьке царство заслання могли друзі прислати Шевченкові рульон паперу і пачку(!) фарб. Сьогодні ні один таборовий цензор не пропустить бандеролі, якщо в ній виявиться коробка шкільної акварелі!

Позбавити художника можливости творити (тим більше в неволі, в потворних умовах каторжного табору) є найвищою нелюдяністю, найжорстокішими духовними тортурами.

Стефанію Шабатуру чекало ще щось гірше.

В липні 1974 року в мор-

(Закінчення на ст. 3-ій)

В. Квас кандидує до повітової леґіслятури

Моріс Розенсток [перший зліва], голова республіканського комітету міста Вааварсінґ, ґратулює трьом кандидатам до повітової леґіслятури дистрикту ч. 1 повіту Олстер, в стейті Ню Йорк. Кандидатами є [зліва]: Джон Ґірі, Франк Мюллер і Володимир Квас.

Кергонксон, Н. Й. — Володимира Кваса, довголітнього управителя Союзівки, обрала Республіканська партія на одного із 33-ох кандидатів до леґіслятури повіту Олстер. Конвенція повітового відділу партії відбулася у суботу, 4-го червня.

В. Квас кандидуватиме з дистрикту ч. 1, який включає містечка Ваварсінґ, Деннінґ і Гарденбурґ в околицях оселі УНСоюзу. В. Квас є активний в колах Республіканської партії від кількох років. Він, як і оселя УНСоюзу, втішаються популярністю серед місцевого населення.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07303.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Нова совєтська ,,конституція"

Недавно в Совєтському Союзі оприлюднено проєкт нової ,,конституції'', що його вже прийняв Центральний Комітет Комуністичної партії СССР, а тепер ще має відбуватися ,,дискусія'' в контрольованій компартією пресі, а відтак у жовтні Верховна Рада СССР ,,голосуватиме'' в справі прийняття цього проєкту.

Ціла процедура ,,дискусії'' і ,,голосування'' над цією ,,конституцією'' — це фарс, як і фарсом є сама ,,конституція''. Всім відомо, що Верховна Рада не має жадних повновластей, а тільки одну– ,,одноголосно схвалювати'' рішення Центрального Комітету чи Політбюра компартії, а совєтська преса не то що не може вести жадної дійсної дискусії, але не має права помістити і одного слова критики проти кремлівських верховодів. Отже, можна передбачувати, що в жовтні і Верховна Рада і ,,цілий совєтський народ'' без жадних застережень схвалять цю ,,Брежнєвську конституцію''.

А ця ,,конституція'' дійсно Брежнєвська і не тільки тому, що її виготовлено і затверджено за володіння Брежнєва, а теж і тому, що має на меті ще більше скріпити владу цього ватажка, бо містить постанову, згідно з якою генеральний секретар ЦК КПСС Брежнєв може також стати ,,президентом'' Совєтського Союзу, тобто, зайняти пост, на якому тепер ще служить Ніколай Подгорний, але напевно незабаром він з нього буде усунений, бо вже його викинули з Політбюра.

Щодо самої нової ,,конституції'', то вона відрізняється від дотеперішньої, ,,Сталінської'', хібащо тим, що більш одверто признає, що всі права, політичні, національні, релігійні тощо, існують тільки ,,на папері'', а не в дійсності. Після вирахування всіх прав, включно з правом союзних республік виступати із складу Совєтського Союзу, проєкт нової ,,конституції'' явно зазначує, що ,,використання громадянами прав і свобод не повинно завдавати шкоди інтересам суспільства і держави''. З уваги на те, що диктаторська і централізована компартія, фактично її Політбюро, визначує всі ,,інтереси суспільства і держави'', то про жадні ,,права'' індивідуальних осіб, народів чи релігійних груп немає що й говорити. Нова ,,конституція'' теж містить багатомовні слова, що ,,здійснення прав і свобод невіддільне від виконання громадянином своїх обов'язків'', а компартія визначує ці обов'язки.

Отже, як бачимо, дві згадані Статті ,,конституції'' явно доказують, що совєтські громадяни фактично не мають жадних прав, а всі права находяться в руках компартії. Хоча від самого початку існування СССР вся влада все одно находилася в руках централізованої комуністичної партії, то нова ,,конституція'' ще більш одверто наголошує той факт, зазначуючи, що ,,керівною і спрямовуючою силою радянського суспільства, ядром його політичної системи, всіх державних та громадських організацій є Комуністична партія Радянського Союзу''. Таким чином кремлівські ватажки своєю новою ,,конституцією'' явно доказують, що Совєтський Союз — це диктаторська імперія, в якій панує мала горстка людей, тобто, Політбюро і Центральний Комітет компартії. Отже всі заяви про ,,права'' совєтських громадян — це тотальний обман.

Нова ,,конституція'', навіть більше ніж дотеперішня ,,Сталінська'', підтверджує, що національна політика Кремля спрямована на тотальну русифікацію всіх народів СССР. Тоді, коли ,,Сталінська конституція'', ще зазначувала, що ,,Союз Радянських Соціялістичних Республік є союзна держава, утворена на основі добровільного об'єднання рівноправних Радянських Соціялістичних Республік'', то проєкт нової ,,конституції'' вже містить таку Статтю: ,,Союз Радянських Соціялістичних Республік — єдина союзна багатонаціональна держава, утворена в результаті вільного самовизначення націй і добровільного об'єднання рівноправних Радянських Соціялістичних Республік'' СРСР уособлює державну єдність радянського народу, згуртовує всі нації і народності з метою спільного будівництва комунізму''. Як бачимо, нова ,,конституція'' вже говорить про ,,єдину'' союзну державу, про ,,державну єдність радянського народу''. Таким чином, ясно зазначено, що метою Кремля є перемінити всі народи в ,,єдиний радянський нарід'', а фактично в російський, як теж доказано, що Стаття, в якій говориться про право союзних республік на вільний вихід із СССР — це тільки пропаганда.

Д. Штогрин

ЗА ТРИВАЛИЙ ПАМ'ЯТНИК 100-РІЧЧЯ УКРАЇНЦІВ В ЗСА

I

Проминув 1976-ий і з ним українська спільнота в Америці закінчила святкування 100-річчя свого поселення в цій країні. Майже всі наші громади в окремих містах, чи спільно у стейтах відбули з імпозантним, здебільша, успіхом підготовані для цієї цілі фестивалі з участю часто найкращих наших солістів-співаків, хорів і танцювальних груп, чи славної Капелі Бандуристів; улаштували виставки народного мистецтва з прекрасними українськими вишивками, писанками, різьбою та багатою керамікою; організували репрезентативні бенкети, на яких промовляли американські сенатори, чи конґресмени; відбулись також і гарні забави з танцями, до яких приграваи, здебільша, добре оплачувані популярні забавові оркестри з ,,Рушничком" влючно. Відмічено цю рідкісну річницю і окремими конференціями, як напр., у Філядельфії та сесією в рамках річної конференції Американської Асоціяції Слов'янських Студій і т.д.

Всі ті імпрези коштували безліч труду багатьох осіб, немало коштів і багато часу. І треба признати, що весь цей труд не пішов намарне, бо подавляюча більшість солідно підготованих імпрез пройшла з дуже добрим сподіваним успіхом, привертаючи увагу американської спільноти, представники якої у багатьох випадках висловили українцям признання. Коротко, українська організована громада в ЗСА зробила все по своїй спроможности, щоб якнайкраще відсвяткувати цю першу свою соту річницю, про що досить детально відмічувала українська преса і згадували навіть більшими, чи меншими статтями американські місцеві газети.

І так, сімдесят шостий добіг до кінця, а з ним закінчились наші святкування. Пробуючи зробити хоча частинні підсумки з цього колосального вкладу праці, яка у висліді увінчалась заслуженим успіхом, треба підкреслити, що тут належиться признання в першу чергу організаторам і працівникам у підготові і проведенні всіх згаданих імпрез. Одначе, з другого боку рівночасно мусимо себе в цих підсумках запитати — який тривкий слід залишаємо з відмічення цієї небувалої досі річниці? Який стомилевий, чи пак сторічний стовп кладемо на часовій дорозі, що закінчила першу і започаткувала другу сотню років повного оригінальних подій і великих постатей барвистого життя української спільноти у цій країні? Такого пам'ятника ми не тільки не поставили, але навіть мріяти про нього не відважились; а якщо відважились, тоді ще гірше, бо не стало в нас державницької снаги, щоб перевести цю мрію хоч би в ініціятиву, якщо вже не у дійсний чин. Більше того, всі згадані імпрези, виставки та інше ми влаштовували в першу чергу з нагоди не нашої сотої річниці, але з нагоди 200-річчя Америки і при цій нагоді дочіпляли і своє 100-річчя. Таким чином наша знаменна, бож рідкісна річниця завжди була як не в тіні, то зовсім захована у відміченню 200-річчя американської революції, яку ми як одна з етнічних груп Америки по-своєму відзначували і на що тут і там одержували навіть деякі фонди із скарбниці спеціяльно заснованого для відмічення 200-річчя американського комітету, чим ми вповні задовільнились. І так, фактично, сота річниця українського поселення в Америці майже ніде не була центральною у згаданих святкуваннях, як і рівнож не була відсвяткована окремою репрезентативною імпрезою. Можна піти ще далі і, насмілившись, ствердити, що ми фактично не відзначили цієї знаменної річниці; не зробили поважного балянсу наших досягнень, як організованої спільноти за сто літ свого буття в цій країні; не підсумували — що зроблено та не намітили, як нам почати другу сотню. Наші наукові, культурні і професійні центральні інституції та організації не спромоглись на солідну підготову і проведення поважних кількаденних конференцій, щоб опрацювати повний образ наших здобутків і невдач, як двомільйонової, чи двістіп'ятдесяттисячної спільноти в цій країні за сто років. До речі, ми самі не знаємо, скільки нас і власне сімдесят шостий був найкращою нагодою для переведення окремого перепису українців в ЗСА. Ми не зуміли зорганізувати штабу дослідників, які опрацювали б історію нашого буття в Америці, хоч би таку, як колись написав Ю. Бачинський, чи почали б досліди над історією українських поселень в окремих стейтах включно з Аляскою, де за різними вістками ще й досі живуть потомки українських козаків, яких прийнято називати москалями. Наші централі не подумали про те, щоб домогтись в американських урядових чинниках поважного прилюдного признання за наш вклад у культуру, науку й суспільне життя Америки і зокрема в оборону цієї країни. Водночас ми й не думали над тим, щоб поробити потрібні заходи в справі отримання заслуженої допомоги від американського уряду на здвигнення пам'ятника нашого сторіччя. Ми ж не раз мали нагоду чути від представників того ж уряду заяви, що українці належать до взірцевих громадян ЗСА.

(Продовження буде)

Роман С. Голіят

,,НЕПОТРІБНИЙ"

NIEPOTRZEBNY. Lesław Jurewicz. Nakładem Polskiej Fundacji Kulturalnej. London 1977. 223 сторінок.

На обгортці цієї книжки проєктодавець Тадей Унгар з Ірвінґтону заподав англійською мовою напис: ,,Молотов-Рібентроп Пакт 8-23-39'', опісля картина — катинський ліс із серпом і молотом, а по правому боці концтабір Авшвіц із гакенкройцом. Під ілюстраціями напис: ,,Польща ніколи не забуде і не простить''. Проєктодавець тричі повторив цю композицію на обгортці.

Праця Юревіча — це спогади із перебігу Другої світової війни. Вона повинна бути цікава українському читачеві, а в першу чергу уродженцям Чортківщини, бо автор обговорює польсько - українське питання і насвітлює його по своєму.

У своєму родоводі він згадує, що його батьки були вчителями. Молодша сестра його бабуні Мелянії — Анна, зістала українкою. Вийшла заміж за українця. Своїх дітей вони виховали в національному українському дусі. Їх усі три сини: Антін, Михайло й Лев були греко-католицькими священиками.

Автор згадує, що кожні свята мусіли кінчатися суперечкою, бо ті члени родини, що були римо-католиками обороняли інтереси Польщі, а греко-католики обстоювали інтереси української правди. ,,Причина постійно була та сама: розмови на складні теми кількастолітньої українсько-польської справи''.

Юревіч описує прихід у вересні 1939-го року червоної армії, що роззброювала в Чорткові польську армію, беручи в полон усіх тих, які не вспіли втекти до Румунії.

Восени 1939-го року він був свідком, як на совєтських вантажних автах сиділи гуцули. Були це українці, мешканці Карпат. Їх вивозили до Румунії, як т. зв. ,,кулаків''. Ті люди тримали руки заложені взад. Їхали вони на відкритих автах — цілими родинами. На бортах авт, по обох задніх рогах, сиділи російські вояки з карабінами, витягнутими в бік своїх невільників. Гуцули були вбрані у святкові вишивані кожушки. То, мабуть, було все, що їм було дозволено забрати. ,,Я не бачив ніякого баґажу ані на тих автах, ані на інших''.

22-го і 23-го січня 1940-го року вибухнуло в Чорткові польське повстання. Тієї ночі впало в боях до сім червоноармійців. Поляки плянували звільнити з тюрем своїх політичних в'язнів, захопити поїзд і втекти до Румунії. Автор твердить, що про плян поляків знало НКВД і заздалегідь поробило потрібні заходи для ліквідації повстання.

10-го лютого 1940-го року почалися масові арештування і вивіз населення у Росію. Терор охопив поляків і українців, яких окупанти вважали багачами, патріотами або політично небезпечними.

Панування большевицької окупації у Чорткові скінчилося 5-го липня 1941-го року, коли німці зайняли місто. Кілька днів перед приходом німців, большевики спалили харчові склади, висадили динамітом мости на Сереті, знищили залізничний міст, спалили манастир оо. Домініканів, який був сполучений з костелом та інші забудовання міста.

Негайно після приходу німців у місті відкрито велике число трупів. Були це поляки й українці, засрілені або замучені під час тортур НКВД. Найбільше число трупів знайдено на терені тюрми, як також у пивницях місцевої команди НКВД. Між кілька десятками застрілених НКВДистами був поляк на прізвище Прайзер. Він мав у Чорткові столярський варстат.

Широко говорилося, що одним із вбивників і їхнім провідником був НКВДист, місцевий жид, Блюм.

На весні 1943-го року Юревіч прочитав у якомусь німецькому ілюстрованому тижневику листу жертв московського терору в Катині. Він знайшов там прізвище Бандурика, якого большевики в 1940-му році арештували в Чорткові.

Як працівник пошти, Юревіч мав нагоду ближче пізнати німців. Він пише: ,,ряд ґестапівців в Чорткові говорили плинно по-польськи''. Вліті 1943 р., німці вистріляли все жидівське населення. ,,Допоміжну ролю в тім масакрі сповнювали ,,українше поліцай. Гранатової поліції, яка оперувала під наказами німців в Чорткові, не було''.

Він коротко згадує про міжусобиці між бандерівцями й мельниківцями, арештування українською міліцією деяких поляків, вбивства ,,бандерівцями'' польських колоністів на селах Чортківщини, формацію УПА і Дивізії та вбивства польського населення на Волині на весні 1943-го року.

Большевики вдруге зайняли Чортків при кінці березня 1944-го року. Поляки вступали в ряди т. зв. польського війська, українців мобілізовано до червоної армії. Багато з них дезертирували, вступаючи в ряди УПА. Автор твердить, що ,,Терор УПА був однією з причин, чому більшість сільського польського населення рішилася опустити прадідівську землю і рятувати життя ,,репатріяцією''. Населення міст, де безпека була більша, виїжджало головно тому, щоб уникнути життя під совєтською окупацією, так добре відомою з досвіду років 1939-1941.''

27-го січня 1945-го року Юревіч виїхав до Ряшева і там вступив до польського війська РКУ, приділений до ,,Самодзєльнего Батальйону Война Вевнентшних'', в якого було завдання провадити боротьбу з УПА в районі Любачева, у воєвідстві Ряшівському. По кількох днях він довідався від своїх товаришів, що Безпека виловлює хлопців з АК і НСТ. Приблизно в половині квітня почали ґоріти довколишні ліси. Ночами на постерунку, патролі, чи сторожі, я бачив заграву пожарів і світляні вибухи на небі. Часом чутно було стріли. Я довідався, що УПА розпочала свою офензиву. На схід від Любачева ми не їздили. Це був терен, опанований УПАрмією. Ми називали його Україною''. (стор. 61.).

Далі автор описує, як він на приказ своїх зверхників залишив кошари й пішов у підпілля. ,,Мій плютон скеровано для охорони Синяви. Там ми зустріли ряд інших груп польських жовнірів. Буди це члени різних антикомуністичних збройних сил. Переважно з АК, НСЗ і Хлопських Батальйонів. Крім партизанів, у Синяві перебували росіяни, міліція і УБ. Однак, тут панувала взаємна толеранція. Ніхто нікому не перешкоджав. Спільним ворогом були бандерівці''. (Стор. 71.).

Автор твердить, що загального порозуміння верховного командування АК з УПА не було, а якщо було, то тільки місцеве.

Годі погодитися із твердженнями Юревіча, що інтенцією совєтів було вдавати, що вони поборюють УПА. Він пише, що українців поінформовано про трасу ген. Свєрчевського, який, за його міркуваннями, був польським патріотом. Вбивство ген. Свєрчевського і дії УПА на Закерзонні дало атут в руки москалям, щоб переконати поляків, що боротьба з УПА нелегка навіть на теренах, опанованими поляками, а що ж говорити про ,,Креси Всходнє''. Автор переконаний, що УПА де факто і проти власних намірів служила

(Закінчення на стор. 4-ій)

ПАЛАТА-КОРАБЕЛЬ БЕОҐРАДСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(М. Р.). — Запроєктований архітектом будинок у модерністському стилі у виді трьохпалубного корабля для нарад у Београді вже готовий. Побудований він на березі ріки Сави; садівники пообсаджували його деревами й кущами. Робота протягалася цілих одинадцять місяців, не зважаючи на гостру зиму. Покрівля палати все скляне. Всередині також уже готові технічні устаткування для дипломатів, журналістів і перекладачів.

Так то наради 35-ох держав-сигнаторів Гельсінкської конференції, що починаються 15-го червня, могтимуть розглядати питання, наскільки всі ті держави притримувалися постанов Гельсінкської конференції. Чи з таким самим успіхом, з яким збудовано палату-корабель, піде також сама конференція, вже тепер сумніваються закордонні спостерігачі. Сподіваються, що сама підготовча фаза конференції може покінчитися до трьох тижнів. Технічний персонал конференції найнято до 30-го липня. Делегації, що їх очолює службовець закордонних справ у ранзі амбасадора, мають лише розглядати такі питання, як нпр.: чи деякі пленарні засідання мають бути доступні для преси? Чи вистачають три гельсінкські ,,кошики'' про безпеку, економічну співпрацю та права людини? Чи потрібно їх більше для нових европейських територій і ширших світових взаємин? і т. д. Одначе, якенебудь з тих питань, або й усі — як сподіваються закордонні знавці — можуть спричинитися до загострення положення вже з самого початку нарад.

Югославія, як така, що не належить ані до східнього, ані до західнього бльоків та як господар краю, сподівається, що питання прав людини не повинно відтягти увагу від головного питання, себто від економічного культурного обміну.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ЩЕ ПРО ,,АҐЕНТІВ І ШПИГУНІВ"

У доповненні до статті проф. Панаса Феденка (,,Свобода'', ч. 125) дозвольте мені пригадати ще деякі дані про археолога, етнографа і письменника Віктора Петрова, який, за словами шановного автора ,,У 1941 р. кинув Київ і діяв у пропаґанді Гітлера в Берліні''. ,,У 1949 р., — як пише проф. П. Ф., — він зник і вcustomринув у наукових журналах СССР''. Я хочу пригадати, що після закінчення війни він спершу ,,виринув'' серед поважних кіл українських науковців у Західній Німеччині; ба навіть йому доручила редакція ,,Українознавчої Енциклопедії'' (Мюнхен-Нюйорк, 1949) редакцію відділу Етнографії, у якому він помістив 6 статтей. В половині 50-их рр. почали появлятись у наукових журналах Києва його статті і рецензії з ділянки етнографії і археології, а на початку 60-их рр. він удостоївся нагороди: ,,за видатну працю на тилах ворога'', і дістав від уряду УССР орден ,,Червого Прапора''.

М. Семчишин

Іванна Рожанковська

ПЕРСПЕКТИВИ НА МАЙБУТНЄ

[Програмова доповідь, відчитана на III-му Конґресі Світової Федерації Українських Жіночих Організацій у Торонті, Канада, 28-го травня 1977 р.]

(4)

Треба сподіватися, що усі жіночі організації у СФУЖО будуть співпрацювати у тих справах, що нас лучать, а не видвигати тих, що нас роз'єднують. Уважаю, що слід проаналізувати та уліпшити структуру і статут Федерації для збереження її загальнонаціонального характеру, принципів понадпартійности та релігійної толерантности.

Майбутнє української громади в діяспорі залежитиме від різних факторів, передусім від того, наскільки українська спільнота зуміє протиставитися асиміляції у різних країнах поселення. Конґрес відбувається у століття української еміграції до ЗСА, Канади і Південної Америки, шістдесятиліття еміграції до Франції та тридцятиліття великого ісходу по Другій світовій війні. Державні чинники майже усюди переводили і переводять студії іміграції, досліджують її для власної інформації і відповідно до висновків оформлюють свою настанову чи політику до етнічних меншин. Еміґраційні групи у різних країнах, зокрема жиди, переводять досліди власного поселення, а висліди їх появляються у формі наукових праць чи докторських дисертацій, звичайно коштом університетів чи наукових установ. Багато з них тримає руку на живчику життя своєї групи і намагається протидіяти неґативним процесам. У нас цього роду праць обмаль і ми навіть не знаємо, скільки нас і які процеси переходять серед нашого поселення у діяспорі. Немає наукової підстави для з'ясування сучасного стану та намічення пляну протизасобів асиміляції.

В історії української іміграції заіснував трагічний парадокс. Тисячі людей молодого і середнього віку здобули високу освіту, викладають в університетах. Здавалося б, що іміграційна проблематика повинна бути науково опрацьована, сучасний стан на Україні відповідно насвітлений. На жаль, ці справи занедбані.

З професійного досвіду знаю, як багато студентів, докторатів і учених досліджує етнічні групи, з яких походять. Проголошення конкурсів та уділювання стипендій могло б стати заохотою для цього роду студій української проблематики. Маємо претенсії до чужинців, що про нас не знають, або подають неправильні інформації, а ми самі не подбали про те, щоб цього роду інформації були загально доступні.

При СФУЖО створено комісію підсовєтських студій, яка не оправдала себе зі самозрозумілих причин. Ця проблематика повинна бути предметом студій кваліфікованих учених, а не референтурою громадської централі. Нам відомий ряд прізвищ ув'язнених жінок, як також дружин політичних в'язнів і довкола них зосереджуються наші допомогові і протестаційні акції. Про загал жіноцтва України, його настанову до подій сучасного дня, активний чи пасивний спротив русифікації знаємо небагато. Немає ні наукових статтей, ні книжок. Коли шукати інформації про жіноче питання в Совєтськім Союзі, в одній з найбільших бібліотек світу, за малими виїмками, це совєтські видання. На підставі постанов конституції, статистики та порівняння з положенням жінки за царських часів, вони доказують повну рівноправність жінки та великі її здобутки у комуністичній системі. Західній світ приймає ці твердження за добру монету і на них базує статті, книжки і симпозіюми при університетах. Попри деякі критичні завваги, тон чужомовних видань годиться з совєтськими заподаннями. Ці матеріяли обмежені до питання рівноправности; національної проблеми вони, очевидно, не заторкують. Одинока книжка про жінку в Україні це Марти Чиж: Woman and child in the modern system of slavery — USSR. Toronto, SUZERO, New York, dobrus, 1962. 176 p. Вона появилася англійською і французькою мовами, але видання вичерпане, або з інших причин недоступне, бо в українських книгарнях її нема. Марта Чиж займає становище до національного питання, наводить виїмки совєтської конституції і протиставить їм дійсність.

Якщо хочемо видвигати на міжнароднім форумі положення жінки в Україні, слід подбати про відповідні публікації, бо ні брошурки, ні петиції не заступлять наукових видань.

Якщо при СФУЖО залишиться згадана комісія, вона може присвятити свою увагу іншому аспектові цього питання. Від років тисячі українців відвідує Україну. Зустрічі з родиною, знайомими, враження і спостереження — це потенційно важливі матеріяли, дотепер ніким не зібрані і науково не опрацьовані. При співпраці фахівців, комісія могла б виготовити відповідний запитник і зібрати інформації через складові організації і опісля досліджувати їх. СФУЖО повинно стати джерелом інформації для складових організацій, вести евіденцію, інформувати про них, слідкувати за потребами нових публікацій і подбати про видання їх. Це обняте резолюціями Світового Конгресу Українського Жіноцтва у 1948 р. і дотепер не здійснене.

Чисельно, найбільше скупчення української іміграції знаходиться в англомовних країнах: ЗСА, Канаді, Англії і Австралії. Досьогодні немає у нас короткої, популярної брошури про історію України з бібліографією чужомовних видань. При нагоді міжнародних конгресів, виставок та інших імпрез для неукраїнської публіки, кожна організація, звичайно на швидку руку, виготовляє летючки чи брошурки, що часто радше компромітують, як інформують. Шкода, що провід СФУЖО дотепер не усвідомив такого елементарного засобу, конечного у зв'язках з чужомовною публікою. Брошуру слід згодом перекласти на інші мови і послуговуватися нею у всіх країнах поселення.

Крім репрезентації українського жіноцтва у власнім середовищі і на міжнароднім терені, одним із найважливіших завдань СФУЖО є виготовляти матеріяли та організаційні посібники, які не під силу складовим організаціям, зокрема меншим і слабшим. Дальший засіб підсилення жіночих організацій, головно у країнах, де мало нашого поселення, це система ,,двійняків'', яку практикує Міжнародна Жіноча Рада. Ця система полягає на тім, що сильніша організація бере під опіку слабшу і удержує з нею постійний зв'язок.

Турбота про молоде покоління не вийшла ще досі поза журливі статті і реферати. Молоді жінки, сьогоднішні членки молодечих організацій, це наше майбутнє і їхні представниці повинні вже тепер бути включені до системи СФУЖО. Жіночі організації об'єднані на світовім рівні, одначе, за виїмком Канади, ще не вспіли знайти спільної мови на крайовій плятформі, через партійні, релігійні, а часом і особисті розходження. Схвалюємо красномовні резолюції, а вернувшись додому, йдемо впертим шляхом роз'єднання. У Львівськім журналі ,,Учитель'' з 1870 р. анонімний автор писав:... ,,нема дивоти, у нас і найсвятіші закони не раз лише на папері святяться''...Чи багато змінилося за 107 років? Трапляються наївні теоретики, що сумніваються, чи народи мають свій питомий характер.

У рамках міжнародних жіночих організацій по Другій світовій війні знайшлися разом німкині і жидівки та разом з іншими розв'язували спільні проблеми. Яка шкода, що так мало українок мало змогу слідкувати за працею тих організацій і від них навчитися толерантности і демократичних принципів. У трагічні хвилини українського народу — русифікації, гнету і колоніяльного визиску на рідних землях, загрози асиміляції у діяспорі, українське жіноцтво мусить знайти спільну мову — понад партії, віровизнання, духові кордони — не на папері, а в щоденному житті, не при святочних нагодах, але в сірих буднях. Лише об'єднаними силами можемо провадити акції в обороні України і збереження української спільноти на еміграції, хіба що діє між нами ворожа рука, яка сильніша від здорового глузду, від інстинкту самозбереження.

КІНЕЦЬ

ВІДБУЛИСЯ ОСНОВУЮЧІ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

і мецентів за додаток у висоті 1,000.00 дол.

Початкову кампанію обмежено до Ню Йорку і найближчої околиці. У висліді зголосилося 122 індивідуальні члени, з яких є один мецентат мгр Степан Рожанковський 1,000.00 дол. та доброгдії: Наталка Рибак 500.00 дол., д-р Климентій Рогозинський 500.00 дол., д-р Ярослав Ставничий 500.00 дол. Членами також стали 27 Відділів СУА, що вплатили вкладку 100.00 дол. річно. В тому числі 2 Відділи стали меценатами, вплативши 1,000.00 дол. кожен, а саме: 64-ий Відділ з Ню Йорку і 92-ий з Менвілу, Н.Дж. 78-ий Відділ з Вашінгтону вплатив 500.00 дол. і став добродієм Музею. 82-ий і 83-ий Відділи з Ню Йорку задеклярували по 1,000.00 дол. кожний.

Основуючі Загальні Збори відкрила голова СУА Іванна Рожанковська, коротко інформуючи приявних про Український Музей і його завдання на майбутнє.

Обрано Президію зборів у складі: Іванна Рожанковська — голова президії, Ольга Муссаковська — заступниця голови та дві секретарки Леся Гой і Оксана Байко. До Почесної Президії покликано Лідію Бураччинську, почесну голову СУА і голову СФУЖО.

Марія Савчак подала звіт з праці Українського Музею до кінця травня 1977 р., а Поля Книш фінансовий. Відчитано інкорпорацію Музею і прийнято статут.

У зборах взяло участь 65 індивідуальних членів і 10 Відділів — 8 Відділів передало свої повновласті до Централі СУА. Обрано Управу Українського Музею в такому складі: Оксана Байко, Любов Волинець, Оля Гнатейко, Любов Дражевська, Мотря Кушнір, інж. Михайло Пежанський, Наталка Рибак, Леся Різник, Марія Ржепецька, Омеляна Рогожа, Марія Савчак, Оля Ставнича, д-р Ярослав Ставничий, Ірена Федишин. До Управи ввійшла також голова СУА Іванна Рожанковська. Управа уконституїться на першім засіданні. Обрано також Контрольну комісію, до якої ввійшли: Іван Базарко, Леся Гой, мгр Степан Рожанковський, Мирослава Савчак і Антін Шумейко.

Загальні Збори іменували Лідію Бурачинську : першою Почесною Членкою Українського Музею.

З'ЇЗД СЕНЬЙОРІВ УНС...

(Закінчення зі ст. 1-ої)

Наступного, останнього, дня З'їзду звітувала Резолюційна комісія, головою якої була Павлина Різник й членами д-р Ірена Падох і дир. Микола Бігун. Її резолюції надруковані на іншому місці часопису. Опісля Номінаційна комісія, головою якої був Евстахій Манацький, а членами Еманул Притула, проф. Михайло Васьків, д-р Михайло Семчишин та інж. Омелян Смішкевич, запропонувала обрати перші керівні органи щойно створеного Об'єднання сеньйорів УНС, що їх схвалено без змін, а саме: голова д-р Володимир Савчак, містоголова — Евстахій Манацький, секретарі — Володимир Реннер (української мови) і Марія Бурбела (англійської мови), касир — д-р Галина Носковська-Гірняк, члени — інж. Іван Заяць і інж. Омелян Смішкевич. До Контрольної комісії ввійшли проф. Михайло Васьків — голова і інж. Іван Гурик та проф. Роман Чубатий. Національним гимном закінчено п'ятиденні наради З'їзду. Пізніше відбувся прощальний обід із окремою розвагою програмою. Надія на швидке зреалізування плянів і старань, яким присвячено три загально-крайові з'їзди союзових сеньйорів, а саме, швидкого здвигнення дому сеньйорів на Союзівці, супроводжала учасників останнього З'їзду в поворотній дорозі.

В СУЧАСНИХ ОБСТАВИНАХ...

(Закінчення зі ст. 1-ої)

насвітлені брутальні нарушення прав людини в Україні та заклик до до світової опінії виступити на захист членів Київської групи, Людмила Алексєєва констатувала недостатність обізнаности не тільки на Заході, але і серед дисидентських кіл в Москві зі суттю українського руху опору в Україні. Під час свого зізнання в Конгресі в Вашінгтоні перед Гельсінською урядовою комісією вона ствердила брак поінформованости серед урядових кіл справами рухів опору. Тому вона вважає доцільним підсилити інформативні заходи в доступний спосіб, пристосовуючись до специфічних вимог публічної інформації. Дисидентка ствердила також наявність різниці між трактуванням політв'язнів українців та інших національностей в СССР: кількісно українців є більше ніж половина загального числа політв'язнів. Вироки багато суворіші, терміни довші, при чому, після випуску з тюрем, українці звичайно ще роками відбувають заслання. Якщо в Росії родини заарештованих ще так-сяк можуть жити, родини українських політичних в'язнів позбавлені будь-яких засобів до існування, їм загрожує звільнення з роботи, викинення із помешкання, шикани проти них межуються з терором. Такий стан Алексєєва пояснює тим, що совєтський уряд занепокоєний національним відродженням та страхом відділення України. „Українці не обмежуються вимогами поширення людських прав та вільнішого розвитку української культури", — сказала вона. З розмов з багатьма українськими дисидентами, вона переконалася, що вони мріють про самобутність України. Русифікація досягнула великих розмірів. Вона іде в двох напрямках, з одного боку, „розбавлеиє русскими" українського населення, а з другого, сприйманням цим населенням російської культури. Вона навела такий приклад: молоді люди, які закінчили російські вищі учбові заклади, мають багато більші перспективи при влаштуванні на працю, як в Україні так і поза її межами, ніж ті, що студіювали в українських вищих школах. Завдяки зустрічі з Чорноволом, вона запізналася з блискучими зразками української літератури, якими, за її висловом „нема рівних серед сучасної російської літератури", проте... вони нікому невідомі, бо їх не друкують. Відповідаючи на питання, чи помітна наявність лібералізації в СССР, зокрема в Україні, дисидентка відкинула твердження, популярне серед деяких кіл на Заході про „лібералізацію" совєтської влади, влада бо мріє про поворот до терору. Якщо дисиденти все ж таки мають змогу поширювати свою діяльність, то лише тому, що влада волів „легальний" дисидентський рух, кожний крок якого їй відомий, ніж загнати цей рух в підпілля, де він, очевидно, прийме терористичні форми. Зупинити цей рух — годі. Він давно переріс рамки вузького кола інтелігенції, розкотився по всій країні. Нема міста, де б він не проявлявся в пасивний, або активний спосіб. Що ж торкається лібералізації в Україні, то Алексєєва вважає, що годі на таку надіятися. Як вона висловилася: „поки сонце зійде, роса очі виїсть". Тому, в сучасних обставинах терору і нищення культури єдиний рятунок для України — це відділення". Далі вона докладно розповіла про рух п'ятидесятників, яких вона також зараховує до дисидентів, спротив насильному нав'язанню православного віросповідання, про церкву „в катакомбах", яка не піддається остаточному знищенню. З огляду на те, що українців численно багато більше, ніж інших національностей, Алексєєва радить створити на еміграції спеціальний допомоговий фонд для українських дисидентів та їхніх родин, щоб побільшити допомогову акцію.

Торкаючися справи свого виїзду, вона розповіла, що вже раніше робила безуспішні старання про виїзд із СССР. З огляду на посилення шиканів проти неї після заарештування членів Московської групи і побоюючись арешту, а також виконуючи волю свого мужа Ніколая Вілліямса виїхати до Америки, землі його предків, вона в лютому минулого року знову подала документи на виїзд і за 10 днів дістала дозвіл. Нічого дивного в цьому нема, сказала вона, — адже, крім арештів, спосіб позбуватися дисидентів — це „видворення" їх поза межі Совєтського Союзу. І так, виїхавши із СССР 22-го лютого, після короткого перебування в Европі, 19-го травня вона з родиною прибула на постійний побут до ЗСА, де вони „впиваються свободою. Для вас вона самозрозуміла, ви приймаєте її як буденне явище, а для нас — це чудо", — з неприхованим зворушенням сказала дисидентка. І на цій вільній землі, вона плянує вести інтенсивну працю в напрямку глибокого освідомлення проблем людських прав в тоталітарній державі. „Боротьба проти тоталітаризму в СССР — це справа всього світу, всіх партій, всіх угруповань без різниці ідеологій. Не можна сперечатися про ідеології в умовинах тотального топтання прав людини". Чи вона вірить в еврокомунізм? — Очевидно, що ні. Поки існує СССР як тоталітарна держава будьяку спробу утвердити „соціялізм з людським обличчям" в будь-якій країні задушать у зародку. Алексєєва розповіла про заходи в обороні заарештованих членів Московської і Київської груп.

Головний предсідник УНС Йосип Лисогір подякував Л. Алексєєві за відвідини. Гостя, яку супроводжали три члени Комітету оборони совєтських в'язнів — Роман Купчинський, Адріян Каратницький і Мелася Чайківська, оглянули нові приміщення Головної Канцелярії УНС і Видавництва „Свобода".

В КИЄВІ ПРОЙШЛА...

(Закінчення зі ст. 1-ої)

довському таборі з'явився нагло представник Львівського КГБ (куратор С. Шабатури), який з усмішкою вручив художниці... фарби, пензлі, етюдник, папір.

О, що ж сталося на білому світі, хто переміг силу всевладної Інструкції, порушив Закон?

Стефанії Шабатурі дозволили рисувати.

І ось вона вже випростовує змучені пальці, оживає духом і в короткі промежутки часу між карцерами (там, як і раніше, навіть кусок олівця заборонений), після виснажуючої роботи...рисунок за рисунком,...за несповна рік художниці творить понад 200 екслібрів і живописних робіт, ескізів майбутніх гобеленів.

Але...нічого не сталося на білому світі!

При кінці 1975 року Шабатурі наказують зібратися „з усіма речами". Етап. Перед етапом відбирають „недозволене" — фарби, пензлі і...усі виконані Шабатурою твори.

Розкриває бездонне смердюче нутро „столипінський" вагон, ревуть „воронки", клацають засуви пересильних камер — Стефанію везуть на Україну, до рідного Львова. У Львівській тюрмі зустрічає її цей же Шумейко. Всміхається. І розігрується мерзотний водевіль: Стефанії показують місто, пишне, блискотливе, сите; у вітринах — вишивки, килими, гобелени.

— Дивіться, Стефаніє... нічого не змінилося, погляньте на ці обличчя, кому потрібні ваші муки, ваша т. зв. боротьба?

Стефанії дають зрозуміти, що доля у її власних руках. Вистачає тільки... ну, невеличкий папірець — написати, що попередні погляди були помилкові... і вона буде вільна... вибіжить на вулицю, зіллється з цією голосною пестрою товпою, яка, можливо, буде знову любуватися гобеленами, її гобеленами, гобеленами члена Спілки художників СРСР, Шабатури...

Ми не знаємо як все це виглядало технічно, який мед виливав їй у вуха усміхнений спокусник, по яких проспектах і парках її возили.

Але ми твердимо: цей жорстокий спектакль(що його в останньому часі грають перед багатьма в'язнями сумління, майже з кожним в'язнем українцем) є хитрим психологічним катуванням!

Стефанія Шабатура витримала його достойно. Вона осталася такою ж як була. У День прав людини, 10 грудня 1975 року, вона, як і в усі попередні роки ув'язнення, проголосила голодівку — протест проти відсутности елементарних прав людини в СРСР. І не перервала голодівки навіть за приобіцяне побачення з матір'ю...

І тоді повторилися воронки і в'язничі вагони повезли Шабатури назад в мордовські бараки.

Тут чекало її нове випробування, нове дивовижне катування — прямо на вахті прочитали їй акт про знищення — шляхом спалення — усіх забраних у неї робіт.

По-вандальськи знищено унікальні авторські примірники: виконані олівцем, або тушшю екслібрис, ескізи майбутніх гобеленів — гоблени на теми давньої історії України, доісторичного періоду, гобелени на теми творів Тараса Шевченка, Лесі Українки,... роздуми над композицією, рисунком, кольором гобеленів, над їх формою і, нарешті, — цвіти, цвіти, які такі дорогі кожному українцеві.

Екслібриси Шабатури були присвячені знаменним і дорогим їй людям, серед них і політв'язням і тим, які ніколи не сиділи в тюрмі. Багато екслібрісів присвячені дітям: Яремі Світличному, Дзвінці Калинець, Тані Коцюбинській, Тарасові Чорноволові, Валікові Морозові... — дитячі екслібриси. А серед дорослих — присвячені політв'язням: Василеві Романюкові, Євгенові Сверстюкові, Василеві Стусові, Едвардові Кузнєцову, Сильві Залмансон, Дарці Гусяк, Марії Пальчак, Ігорові Калинцеві, Вячеславові Чорноволові, Надійці Світличній, Ірині Сеник, Ірині Калинець, Оксані Попович, Ніні Строкатій... і тим, що находяться на волі — письменникам Загребельному і Гончареві, художникам кінімарства Наталці Паук і Наталці Петрук, мистецтвознавцеві Логвинові і багатьом іншим. Всього біля 70 екслібрісів.

Все знищено! Біля 200 творчих робіт!

А може...а може все ж таки не здійснено того блюзнірського вчинку? А може акт про спалення — просто ще один засіб спричинити біль, ще одна спроба зламати її духовно, а її рисунки, її твори—все ж таки існують? У Стефанії ще маленька надія.

Протестуючи проти вандалізму, проти знущань, Стефанія Шабатура провела в березні 1976 року дванадцятиденну голодівку. У цей час вона перебувала в карцері. В половині квітня її примістили в т. зв. приміщення камерного типу — ПКТ — на строгий тюремний режим до середини жовтня. Увесь цей час вона була цілком ізольована від своїх земляків, подруг-спів'язнів. Одна!

Чотири місяці не було листів від Стефанії Шабатури. Обірвалася була єдина ниточка, яка в'язала її з волею, з матір'ю...

Стефанія Шабатура не вчинила ні карного, ні „державного" злочину. Злочин піддавати її теророві, репресіям і знущанням, калічити її фізично і пробувати знищити духовно. Злочин спалити її творчість.

Ми звертаємося до всіх, кому дорогі свобода і мистецтво, до художників, до всієї творчої інтелігенції зі закликом оборонити Стефанію Шабатуру, оборонити мистецтво і дух, що їх катують в радянських концтаборах!

Ми надіємося, що міжнародні організації, які присвятили себе боротьбі за людяність, за людські права — будуть вперто добиватися можливости відвідати „виправно-трудові установи", де мучать голодом і холодом Стефанію Шабатуру, де вона мучиться „з забороною писати і рисувати", де палять її творчі роботи.

Жовтень 1976.

Тетяна Ходорович,
Віктор Некіпєлов
Мальва Ланда

30 жовтня 1976 року М. Ланда додала ще таке доповнення:

„Недавно Стефанія Шабатура мала особисте побачення з матір'ю. Спочатку дали дозвіл тільки на дві доби, пізніше продовжили ще на дві.

При кінці першого дня побачення Стефанію і її матір відвідало начальство. Матері Шабатури продемонстрували біля десятка рисунків Стефанії... — значить не спалили! — щоб вона сама побачила, які „антирадянські" твори виконує її дочка: огорожі, колючий дріт...

— Але, що ж тут антирадянського?

Стефанія настоювала на тому, щоб показали матері всі її рисунки (екслібрис), присвячені дітям. Але більше ніяких рисунків не показали.

Від С. Шабатури вимагали розписку-справку про те, що тепер її нових рисунків від неї не забирають, не нищать. Тільки після такої розписки погодилася продовжити побачення.

Стефанія Шабатура написала, правда, вказуючи, що вона не є переконана в тому, що завтра її рисунків знову не заберуть і не знищать..."

ДОПОВНЕННЯ ДО ІНФОРМАЦІЇ СФУЖО

У звідомленні з III Світового Конгресу Українського Жіноцтва, що появилось у „Свободі" з 2-го червня 1977, пропущено деякі дані. І так при згадці про членів Контрольної Комісії подано п. Анізію Мірчук, тоді коли на тому місці мала бути п. Дарія Степанів. При вичисленні почесних членів СФУЖО помилково пропущено дві особи, а саме — пп. Ірину Пеленську (СУА) й Євгенію Янківську (ЛУКЖ). Також у статті бракує згадки про постанову, що голови обох Фінансових Комісій СФУЖО, а саме п. Ганна Ганківська з Торонто і п. Марія Харина з Філядельфії отримали повне право голосу в новообраній Управі.

В глибокому смутку повідомляємо Рідних, Приятелів та Знайомих, що в п'ятницю, 10-го червня 1977 року, по тяжкій недузі, відійшла від нас у Вічність, на 79-му році життя, наша Найдорожча

МАМА, СЕСТРА, БАБЦЯ і ПРАБАБЦЯ

бл. п.

АННА ГИВЕЛЬ

ПОХОРОН — в понеділок, 13-го червня 1977 року з похоронного заведення П. Яреми, до церкви св. Юра, а опісля на цвинтар Evergreen, Hillside, N.J.

Горем прибиті:

ЙОСИП — син з родиною
ГРИГОРІЙ — син з родиною
ВОЛОДИМИР — син з родиною
МАРІЯ ОВРУШНЯК — дочка з родиною
ГЕНЯ ЛІВЕНГУД — дочка з родиною
ІВАН — син з родиною в Україні
МИКОЛА — син в Україні

З сумом повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих, що в суботу, 11-го червня 1977 року, відійшов у Вічність, проживши 82 роки, наш Найдорожчий

МУЖ, БАТЬКО, ДІДО і ПРАДІДО

бл. п. Кузьма Онисевич

ІВАЩЕНКО

Тіло спочиває в похоронному заведенні Литвина при 801 Springfield Ave., Irvington, N.J.

ПОХОРОН відбудеться в середу, 13-го червня 1977 р., о год. 9-ій ранку на українському православному цвинтарі в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

В глибокому смутку:

дружина — **ТАТІЯНА**
сини — **МИКОЛА і ВАСИЛЬ**
дочка — **ЛЮБА**
Невістки і зять
9 внуків і 2 правнуків
і дальша Родина в Україні й Америці

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у США

Управа Української Вільної Академії Наук та Управа її Фундації висловлюють сердечну подяку всім Жертводавцям, що відгукнулися на заклик провести збірку в пам'ять професора, доктора

Всеволода Сергієвича Голубничого

Дійсного члена Академії, що так несподівано упокоївся 10-го квітня 1977 року, в Ню Йорку.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

ПОЖЕРТВИ СКЛАЛИ НА АКАДЕМІЮ:

по 100 дол.: Городецький Ростислав, Ґардецький Олекса, Коропецький Іван;
по 50 дол.: Білінський Ярослав, Воробій Петро, Кубійович Володимир;
по 35 дол.: Вороняк Олександер;
по 26 дол.: Біда Михайло;
по 25 дол.: Біланюк Олекса, Винар Богдан, Гунчак Тарас, Данко Осип, Дражевська Любов, Замша Іван, Ільницький Роман, Клачко Володимир, Лебедь Микола, Майстренко Левко, Мельник Зіновій, Петришин Аркадій, Прокоп Мирослав, Рудницький Олександер, Сенків Роман, Сосновий Тимофій, Стахів Євген, Тарнавський Остап, Федишин Олег, Фізер Іван, Хом'як Ростислав, Чайківський Богдан, Човган Гелярій;
по 15 дол.: Шевченко Ігор, Забіяка Валентин, Пизюр Євген;
по 10 дол.: Архимович Олександер, Гніздовський Яків, Зінам Олег.

Ще раз щиро дякуємо всім Жертводавцям за їх шляхетне вшанування світлої пам'яти Покійного.

Управа УВАН у США та Управа її Фундації

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ, СУМНУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ мого Найдорожчого і Незабутнього МУЖА

бл. п. **СЕВАСТІЯНА**

ПОДОЛЬСЬКОГО

буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА і ПАНАХИДА

у вівторок, 21 червня 1977 р., в год. 8:30 рано в церкві св. Христа в Асторії, Н. Й.

Спи мій Найдорожчий Сину та жди мене!

Про молитви за спокій душі Покійного просить — жінка **МАРІЯ** з дому **ГОЛІЯД**

ПОНАД 300 ОСІБ...

(Закінчення зі ст. 1-ої)

прибраних роменами і хлопців у елегантних темних одягах, блюзи яких були вдекоровані білими гвоздиками, викликав імпозантне враження.

Молитвою „Отче Наш", о. д-р Володимир Ґавліч започаткував імпрезу. Відтак чергувались промови. Слово-привіт до молодих випускників виголосив секретар Шкільної Ради при УККА, проф. Степан Демчишин, заступаючи голову цієї організації д-ра Едварда Жарського. Від Учительського Збору промовляла д-р Леся Ткач, підкреслюючи важливість започаткування цієї нової традиції — зустрічі, „великого гурту гарної молодої громади", признання якій дала українська спільнота метрополії, відзначаючи її цією імпрезою. Звертаючись до молоді, д-р Леся Ткач сказала: „Вітаю вас на дальшій частині вашої дороги вгору, яка є тільки початком". Відтак „слово-абітурієнта 1977" виголосила Катруся Панченко — учениця Школи Українознавства в Пассейку, і висловивши подяку вчителям і батькам за „їхню посвяту, терпеливість любов", заявила, що повний успіх цьогорічним випускникам можна буде признати аж тоді, „коли вони будуть мати своїх наслідників". Закінчила такими словами: „Ми є українці і нічим іншим ми не можемо бути"!

Після промов, на заклик Северина Палидовича до президіяльного столу підходили випускники, приймаючи дипломи і нагороди-книжки з рук їхніх директорів: пані Неонілі Сохан — школа Джерзі Сиmaking; д-р Лесі Ткач — Нюарк-Ірвінгтон; д-ра Романа Дражньовського — Ню Йорк, Т-во „Самопоміч", проф. Павлини Андрієнко-Данчук — Ню Йорк, СУМА; Стефанії Квасовської — Пассейк, Відділ УККА; проф. Олександра Кулинича — Йонкерс, школа при церкві св. Михаїла. Визначним випускникам вручили грошові нагороди — головний секретар УНСоюзу — Володимир Сохан і обласний організатор Василь Оріховський, крім того вручено нагороди від УККА, УРСоюзу, „Самопомочі" та „Провидіння" з Нюарку.

В програмі піддержки навчання українознавства УНСоюз призначив 3,000 долярів, як нагороди для визначних випускників Шкіл Українознавства 1977-го року, з чого на цій імпрезі виплачено випускникам 675 долярів.

Офіційну частину імпрези закінчив проведенням молитви-прохання про Господні благословення для української молоді о. Іван Наконечний.

Випускники в розмові з кореспондентом „Свободи" висловлювали різні враження. І так, Ліда Бойко, учениця Школи Українознавства в Нюарку-Ірвінгтоні сказала: „Зорганізування такого гарного і пропам'ятного для нас дня вказує, що ми для учителів і наших батьків значимо неймовірно багато". Учень тієї ж школи Юрко Турянський висловився: „Не могло бути кращого фіналу нашого навчання, як сьогодні. Це щось нового"...Ромко Букачевський, також учень нюаркської школи, запитаний про його враження спонтанно відповів: „Мені приємно було ще раз побачити моїх товаришів і товаришок, заки розійдемось у наше майбутнє". Уляна Леськів, учениця нюйоркської школи „Самопоміч" висловила захоплення імпрезою: „Сьогодні нас так багато і тут так гарно!"

Поміж офіційною а розваговою частинами відбувались групові фотографії Учительського Збору і випускників, а відтак — спільна перекуска, про яку подбали Батьківські Комітети нюйоркської метрополії.

Увечері, о год. 8-ій, почалася забава, що її започатковано вальсом матерів із синами, а батьків з їхніми дочками, при звуках оркестри „Ізмарагд" — Ю. Гірняка; співала Оксана Борбич-Кордуба. Приємного настрою забаві надавали своїми дотепами обидва конферансьє — Андрій Чировський та Юрко Юзенів. До год. 1-ої вночі тривали танці, кружляли дотепи і веселі розмови.

„НЕПОТРІБНИЙ"

(Закінчення зі стор. 2-ої)

інтересам СССР, щоб в той спосіб приєднати „Всходнє Креси" до СССР". (215 ст.).

СССР приступив до ліквідації УПА щойно після репатріяції польського населення із Західньої України, тобто в 1947-му році. З писання Юревіча наглядно видно, що він був би вдоволений навіть з комуністичного польського уряду, якщоб границя Польщі на сході була надалі на Збручі.

Після Другої світової війни Юревіч закінчив правничі студії в Ягайлонському університеті й старався дістати працю за своєю професією. За участь в АК комуністи йому не довір'яли й на пости суддів і прокураторів наставляли своїх довірених, які навіть не мали правничих студій, тільки партійний квиток.

Кілька днів перед проголошенням амнестії „Я чув, як говорилося, що коротко перед ухваленням амнестії з 22-го листопада 1952-го року тодішній директор Департаменту Судового Міністерства Справедливости — Мазур, або тодішній голова Карної Ізби Найвищого Суду, який мав це саме прізвище, об'їздив літаком вибрані тюрми і заряджував негайно виконувати вироки кари смерти. В тому ч... ...шість, які мали вироки смерти, були вояками АК, НСЗ, ВІН та інщих угрупувань. Амнестія охоплювала виключно рядових, які не брали участи в акціях".

Не знайшовши „притулку" у своєму краю, для якого Юревіч хотів посвятити своє знання і життя, він в 1968 році приїхав до ЗСА і подякував за своє попереднє громадянство.

Автор дав заголовок своїй книжці „Непотрібний" мабуть тому, що в комуністичній Польщі він не знайшов належного місця, а приїхавши до ЗСА, головна квартира колишніх вояків в Лондоні, не визнала його за свого члена, бо, мовляв, він вступив у ряди АК, коли АК себе самоліквідувала.

У книжці багато прізвищ, фотокопій документів і ряд анекдотів, які залюбки вживають у Польщі, наприклад, „Нині клюски, завтра клюски, наша Польща, а уряд рускі".

Автор старався вирахувати всі йому відомі „злочини" українців, заподіяні полякам, проте, не мав „відваги" дещо більше сказати про тих „німців", які володіли добре польською мовою не тільки в чортківському ґестапо, але також у кримінальній поліції, зондердінсті, баншуцполіції, які не мали пощади українців.

СПОРТ

Спортові вістки з України

Київські футболісти в півфіналі за Кубок европейських чемпіонів „Динамо" Київ — „Баварія" Мюнхен 2:0 (0:0)

Київ 16-го березня 1977 р. — Кругло 100.000 глядачів, не зважаючи на звичайний робочий день — середа — відсвяткували ще одну велику перемогу своїх любимців, які цим разом гідно зреванжувалися за поразку 0:1 в першій чвертьфінальній зустрічі на олімпійському стадіоні в Мюнхені. Цим разом українські футболісти перемогли вислідом 2:0, але нагод на здобуття ґолів, включно з з невикористанням карного стрілу було було значно більше. Як зазначують кореспонденти, головними причинами цього були: надмірне хвилювання українських футболістів і чітка та часто жорстока гра німецького клюбу. Особливо успішно заграв воротар „Баварії" Маєр, якого в Европі зараховують до екстра кляси. Обидва ґолі українські футболісти здобули в останніх 10-ти хвилинах зустрічі: Буряк з другого карного, що його призначив австрійський суддя Е. Лінемаєр (у 82-й хвилині) і Слободян з подачі Буряка в 86-ій хвилині.

З нагоди цих змагань один із визначних спортових журналістів французької газети „Екіп" — Жан Корно, вручив найкращому футболістові Европи 1975 року — Олегові Блохінові „Золотий м'яч".

Згідно з европейською традицією після змагань відбулася коротка пресова конференція, в якій обидва тренери — провідники дружин суперників давали кореспондентам такі відповіді: Дітмар Крамер, „Баварія" — „Я вдячний київлянам за тепле гостинне прийняття. Грище? Воно було в чудовому стані... Я щиро поздоровляю київлян з першорядною перемогою. Вони створили ще набагато більше ґолевих ситуацій, ніж ми, і до 82-ої хвилини нам, одверто кажучи, щастило... Якщо „Динамо" гратиме далі, як сьогодні, воно може здобути Кубок европейських чемпіонів. Такому суперникові не соромно програти. Та, повірте мені, є в Европі й інші грізні дружини!

Валерій Лобановський — тренер київської дружини: „Я дістав справжню насолоду від гри обох дружин. Переконаний, що такий поєдинок прикрасив би будь-який фінал европейського турніру... Обидві дружини віддали всі сили боротьбі, діяли швидко і винахідливо. Вас цікавить, яким був наш плян тієї гри? Завдання полягало в тому, щоб звести до мінімуму час володіння мюнхенців м'ячем. Саме тому наші змагуни пресиґували (тиснули, — прим. наша) всі 90 хвилин. Гадаю, що саме це й принесло нам успіх. І я погоджуюся з Дітмаром Крамером, що вислід зустрічі — закономірний"...

Коментар судді: Суддя зустрічі 44-річний власник хемічної фірми з Лінцу, Австрія — Ерік Лінемаєр і його помічники, Г. Фанлєр і З. Горіуп були втомлені.

— „Зустріч, — сказав Лінемаєр, була коректною, не зважаючи на два карні і жовту картку Груберові, змагунові „Баварії". Адже зустрічалися дружини високої кляси. Але, разом із тим, судити було вельми важко: надто великі ставки було зроблено з обох боків! До того ж, ситуації на полі змінювалися, як на мене, з калейдоскопічною швидкістю. Українці ж ще раз підтвердили свою високу міжнародну репутацію"!

Коментар головного редактора німецького футбольного журналу „Кікера"

Карл - Гайнц Гайманн: — „Баварія" не мала сумніву в тому, що київляни спробують в цій зустрічі перевищити самі себе-атака і тільки атака! — такою була девіза динамівців. Але хочу зауважити: наступ можна вести по-різному... Я добре знаю стиль київлян. Перш, ніж завдати вирішального удару, київляни багато комбінують, намагаються заплутати суперника, дезорієнтувати його, і лише тільки тоді — бурхливий спалах!

У цій зустрічі було, звісно, і це. Та ми побачили і дещо інше. Господарі, не витрачаючи часу на підготовчі дії, відразу ж в рішучому штурмі притиснули суперників до їхнього підворіття. Таку активність, на мій погляд, можна пояснити двома обставинами: поперше, київлянам необхідно було якомога швидше зреванжуватися, а, подруге, вони виступили до змагань без своїх головних „конструкторів" — Веремєва та Колотова. Здавалося, що ґоль буде забито ще до перерви. І я можу зрозуміти розпач Блохіна і радість Маєра, коли останній відбив карний стріл. Але на площі київського стадіону змагалися не лише Блохін і Маєр... В другій половині тиск київлян набув такої сили, що „Баварія" не витримала... Навіть блискуча гра двох „суперзірок" — Йозефа Маєра та Франца Беккенбавера не могла нічого змінити в цих змаганнях.

Склад української дружини: Рудаков, Матвієнко, Коньков, Фоменко, Решко, Трошкін, Мунтян, Слободян, Онищенко, Буряк, Бережний, Блохін.

Склад німецької дружини: Маєр, Андерсон, Ґрубер, Шварценбек, Беккенбавер, Рот, Румменіґґе, Вайс, Торстенсон, Кінкель, Бналь, Генесс, Капельманн.

(от)

ЗСА ЗАКЛИКАЮТЬ...

(Закінчення зі ст. 1-ої)

буде Владивостоцьке домовлення між президентом Фордом і генеральним секретарем Л. Брежнєвим; буде теж підписане спеціяльне трирічне домовлення, яке охоплюватиме спірну зброю обох держав, точніше, встановить деякі обмеження на американські „мандруючі ракети" („круз миселс") і на совєтські бомбовики, знані на Заході як „Бекфаєрс"; незабаром розпочнуться переговори щодо фактичного зменшення кількости атомової зброї обох держав

Два дні раніше, тобто, в п'ятницю, 10-го червня, речники Білого Дому поінформували, що в понеділок, 13-го червня, розпочнутся у Вашінгтоні переговори між представниками ЗСА і СССР в справі цілковитого припинення атомових вибухів-випробувань. Дорадники президента Джімі Картера підкреслюють, що ці переговори не зв'язані з переговорами в справі обопільного обмеження стратегічної атомової зброї обох держав.

Дорадники президента Джіммі Картера підкреслюють, що ці переговори не зв'язані з переговорами в справі обопільного обмеження стратегічної атомової зброї. Як відомо, Президент вже кількакратно заявляв, що остаточною метою його уряду є довести до припинення всіх атомових вибухів-випробувань і старатися поступенно цілком ліквідувати нуклеарну зброю.

Того самого дня секретар скарбу Макл Блументал і секретар торгівлі Хуаніта Крепс повідомили, що Москва цього року вирішила драстично зменшити імпорт американських індустріяльних продуктів, бо протягом останніх кількох років купувала в Америці дуже багато харчових продуктів, зокрема різні роди зерна, і це спричинило великий дефіцит в торговельному балянсі СССР. Москва однак, далі плянує купувати в ЗСА сільсько-господарські продукти.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

МИХАЙЛО ШАЛАЙ, член 45 Від. УНС Т-ва Любов в Філядельфії, Па., помер 11 січня 1977 р. на 71 р. життя. Нар. в 1906 р. в Україні і став членом УНС в 1956 р.. Залишив у смутку дружину Февроню і дочку Марію. Похорон відбувся 14 січня 1977 р. на цвинтарі св. Марії в Філядельфії, Па. Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

АННА СУРМАЙ, членка 37 Відд. УНС Т-ва Любов в Елізабет, Н. ДЖ., померла 19 січня 1977 р. на 79 р. життя. Нар. в 1898 р. в Україні і стала членкою УНС в 1936 р. Залишила у смутку дочки Анну і Естелу, одну внучку і дві правнучки. Похорон відбувся 22 січня 1977 р. на цвинтарі Евергрін в Гілсайд, Н. Дж.

Вічна Її Пам'ять!

АннаГнатюк, секр.

РОЗАЛІЯ ІВАХІВ, членка 320 Відд. УНС С-ва Пресв. Тройці в Балтиморі, Мд., померла 13 січня 1977 р. на 81 р. життя. Нар. в 1896 р. в Зборові, Україна і стала членкою УНС в 1921 р. Полишила в смутку 5 дочок, 2 синів, 16 внуків і 4 правнуків. Похорон відбувся 17 січня 1977 р. на цвинтарі Dulaney Valley в Балтімор, Мд.

Вічна Її Пам'ять!

Секр.

ТАНЯ ДАВИДІВ, членка 5 Відд. УНС Б-ва св. Миколая в Асторії, Н. Й., померла 14 січня 1977 р. на 81 р. життя. Нар. в Україні і стала членкою УНС в 1940 р. Залишила у смутку дочку Анну і сина Ігната. Похорон відбувся на цвинтарі Кальварії в Квінсі, Н. Й.

Вічна Її Пам'ять!

М. Хоманчук, секр.

ІВАН ГРИВКО, член 346 Відд. УНС Т-ва Львів в Клівленді, Огайо, помер на 74 році життя. Нар. в 1903 р. в Україні і став членом УНС в 1961 р. Залишив у смутку дружину Розалію. Похорон відбувся 17 січня 1977 р. на цвинтарі Норт Олмстед в Клівленді, Огайо.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

НИКОЛА ЗАБЛОТНИЙ, член 473 Відд. УНС в Монтреалі, Квіб., помер 22 червня 1976 р. на 76 р. життя. Нар. в 1899 р. в Тернополі, Україна і став членом УНС в 1957 р. Залишив у смутку сина Мирослава з родиною. Похорон відбувся 25 червня 1976 р. на цвинтарі Cote des Neiges в Монтреалі, Квіб.

Вічна Йому Пам'ять!

Віра Баніт, секр.

ДМИТРО БОЙКО, член 206 Відд. УНС Т-ва Запорозька Січ в Вунсакет, Р. Ай,. помер 28 квітня 1977 р. на 89 р. життя.

Вічна Йому Пам'ять!

Л. Гардінг, секр.

МАРІЯ КОРНАЙ, членка 375 Від. УНС Т-ва ім. Д. Вітовського в Філядельфії, Па., померла 1 лютого 1977 р. на 80 р. життя. Нар. в 1897 р. в Україні і стала членкою УНС в 1936 р. Залишила у смутку синів Андрія і Івана та ближчу і дальшу родину. Похорон відбувся 4 лютого 1977 р. на цвинтарі св. Марії в Абінгтоні, Па.

Вічна Її Пам'ять!

П. Тарнавський, секр.

АННА ВОЛЯНСЬКА, членка 358 Відд. УНС Т-ва Згода в Клівленді, Огайо, померла 7 грудня 1976 р. на 86 р. життя. Нар. в 1889 р. в Україні і стала членкою УНС в 1919 р. Залишила в смутку ближчу і дальшу родину. Похорон відбувся 11 грудня 1976 р. на цвинтарі Бруклин Гайтс в Клівленді, Огайо.

Вічна Її Пам'ять!

Мирослава Футей, секр.

ЯКІВ ДЕМСЬКИЙ, член 406 Відд. УНС Т-ва „Згода" в Олифант, Па., помер 2 березня 1977 на 89 р. життя. Нар. в 1888 в с. Пригноів Україна і став членом УНС 1923 р Залишив у смутку дружину Марію та дві дочки Катерину і Олену, 4 внуки і 10 правнуків. Похорон відбувся 5 березня 1977 р. на цвинтарі свв. Кирила і Методія в Пеквілл, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

М. Мартинюк, секр.

ЯРОСЛАВ БАГЛАЙ. член 422 Відд. УНС Т-ва ім. С. Петлюри в Філядельфії, Па., помер 18 лютого 1977 р. на 69 р. життя. Нар. в 1907 р. в Яворові, Україна і став членом УНС в 1964 р. Залишив у смутку дочку Ірину, внуків та ближчу і дальшу родину. Похорон відбувся на укр. прав. цвинтарі св. Андрія в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

Т. Хімчак, секр.

ПЕТРО ХОМА, член 481 Відд. УНС Т-ва ім. І. Франка в Карнеґі, Па., помер 20 травня 1977 на 88 р. життя. Нар. 1890 р. і став членом УНС в 1917 р. Залишив у смутку синів Гаррі, Михайла та дочку Гелену. Похорон відбувся 24 травня 1977 р. на цвинтарі Св. Трійці в Карнеґі, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Гелена Возняк, секр.

НЕНСІ ПАЛМЕР, член 150 Відд. Т-ва ім. М. Грушевського в Піттсфілд, Масс., померла 16 травня 1977 р. на 58 р. життя. Нар. в Піттсфілд, Масс. Залишила у смутку мужа Роберта. Похорон відбувся 18 травня 1977 р. на цвинтарі св. Йосафата в Піттсфілд, Масс.

Вічна Її Пам'ять!

Секретар

ГРИГОРІЙ МИСИК, член 364 Відд. УНС Т-ва св. Василія в Клівленді, Огайо., помер 23 травня 1977 р. на 79 р. життя. Нар. в 1898 р. в Україні і став членом УНС в 1925 р. Залишив у смутку дружину Юлію, 4 синів, 1 дочку, 16 внуків і 13 правнуків та ближчу і дальшу родину. Похорон відбувся 26 травня 1977 р. на цвинтарі свв. Петра і Павла в Пармі, Огайо.

Вічна Йому Пам'ять!

Секр.

ХРИСТИНА МкКВЕЙ, членка 56 Відд. УНС Б-ва св. Івана Христителя в Віллінг В. Вір., померла 16 лютого 1977 р. на 6 р. життя. Нар. в Ліборн, Джор. і стала членкою УНС 1971 р. Залишила у смутку батька Карла МкКвей. Похорон відбувся на цвинтарі Мт. Кальварія, Вест Вірдж.

Вічна Її Пам'ять!

П. Когут, секр.

ІРЕНА Ґ. МкКВЕЙ, членка 56 Відд. УНС Б-ва св. Івана Христителя в Вілінг, Вест Вірдж., померла 16 лютого 1977 р. на 47 р. життя. Нар.в Вілінг, Вест Вірдж. і стала членкою УНС 1971 р. Залишила у смутку мужа Карла. похорон відбувся на цвинтарі Мт. Кальварія в Вілінг, Вест Вірдж.

Вічна Її Пам'ять!

П. Когут, секр.

ВАСИЛЬ ХЕРОЇМ, член 33 Відд. УНС Т-ва св Володимира в Чікаго, Ілл., помер 14 травня 1977 р. на 78 р. життя. Нар. в 1899 р. Залишив дружину Катерину, дочку Александру з мужем Василем, сина Михайла з дружиною Ніною і трьох внуків, та ближчу і дальшу родину. Похорон відбувся 18 травня 1977 р. на цвинтарі Елмвуд в Рівер Ґрове, Ілл.

Вічна Йому Пам'ять!

Софія Оріх, секр.

ОТЕЦЬ ПАВЛО ДАРМОЦЬ, член 107 Відділу УНС Б-ва св. Івана Христителя в Гаммонд, Інд., помер 16 травня 1977 р. на 68 р. життя. Нар. в 1909 р. в Могильниці Новій, Україна і став членом УНС в 1962 р. Залишив у смутку дружину Ольгу, сина Дениса, невістку Шері, сестру Розалію та ближчу і дальшу родину. Похорон відбувся 20 травня 1977 р. на цвинтарі св. Андрія в Бавд Бруку, Н. Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

В. Ванжула, секр.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ

УНСоюзу!

ЗМІНА АДРЕСИ

До Адміністрації „Свободи"
30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Прошу змінити мою адресу:

Моя СТАРА АДРЕСА була:

Число Відділу (якщо член УНС)

Ім'я і прізвище ....

Адреса ....

....

Моя НОВА АДРЕСА така:

Ім'я і прізвище ....

Адреса ....

....

Zip Code

На зміну адреси проситься **обов'язково долучити 50¢**

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СУБОТА, 18-го ЧЕРВНЯ 1977 р.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. Ів. Франка 372 Відд. о год. 8-ій веч. в домі при 139 Westerveld Ave., No. Plainfield, N.J. Проситься чл. прибути, бо є важні справи до полагодження. — Й. Ярема, секр.

П'ЯТНИЦЯ, 17-го ЧЕРВНЯ 1977 р.

НЮАРК-ІРВІНГТОН, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Запор. Січ 371-ий Відділ, о год. 7-ій веч. в залі УНДому в Ірвінгтоні. Проситься чл. вирівняти залеглі вкладки. — Стефанія Стеців, гол., В. Шпирка, заст. гол., Леся Назарук, касир, Ю. Баранюк, фін. секр.

ТАРЗАН, Ч. 7770. Снуються пляни!

IN THE SHADOWS OF THE MAKE-BELIEVE SPLENDOR OF THE EGYPTIAN CITY STRETCH THE PROSAIC CANVAS BILLETS OF THE MOVIE COMPANY...

THE RELIEF OF THE COOL DESERT NIGHT INDUCES IMMEDIATE SLUMBER...

IN ALL BUT ONE TENT...

I WAS SAVING YOU FOR THE FINALE OF MY GREATEST EPIC...

NOW I MUST REPLACE YOU WITH A STAND-IN!

— В тіні штучно створеного єгипетського міста простяглися повсякденні полотняні намети фільмової компанії...

— Полегша, створена прохолодою пустельної ночі, викликає наглий сон...

...Але не в усіх шатрах...

Я зберігав тебе на фінал найкращого фільму...

... Тепер мушу замінити тебе твоїм заступником!